

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

LES COVES DE VINROMÀ

LA PLANA ALTA

AJUNTAMENT DE
LES COVES DE VINROMÀ

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ i GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECALL I TEXT
Marc Guardiola Guardiola
Ferran Guardiola Noguera

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Les Coves de Vinromà, 234

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 963 874 023
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de les Coves de Vinromà

ISBN: 978-84-482-6475-8
Depòsit legal: V-1623-2020
Impressió: Imprés Puchades

www.avl.gva.es

LES COVES DE VINROMÀ

El terme municipal de les Coves de Vinromà es troba situat a l'extrem nord de la comarca de la Plana Alta, just enmig de la confluència entre les comarques de l'Alt Maestrat i el Baix Maestrat. Les Coves, que és com gran part de la població coneix el poble, limita a l'est amb Alcalà de Xivert; al nord, amb Tírig i la Salzedella; al sud, amb Vilanova d'Alcolea, i a l'oest, amb Albocàsser, la Serra d'en Galceran i la Serratella. Amb 136,4 km² de superfície, el terme municipal de les Coves de Vinromà és el més extens de la comarca de la Plana Alta.

Tant la història com la geografia de les Coves estan marcades per la conjunció de diferents trets hidrològics. El barranc de la Valltorta travessa la part nord-oest del terme fins a desembocar en el riu de les Coves, que voreja el nucli urbà, on rep les aigües del riu de Vilanova. Continua cap al mar amb el nom de *riu de les Coves* o de *Sant Miquel*, i desemboca al Mediterrani en la punta de Capicorb. A més, la totalitat del terme està esguitada de desenes i desenes d'obres d'aprofitament de l'aigua. Tant les fonts com les sènies, els batans, les almàsseres o els molins pròxims als barrancs i al riu conformen tota una xarxa hidràulica difícil de trobar en altres poblacions veïnes. Pel que fa als accidents geogràfics destaca, en la vessant oest, la serra d'en Galceran, i a l'est, l'aparició de les Talaies d'Alcalà, que servixen per a tancar el terme per llevant.

Els primers assentaments humans a la zona daten de l'any 6000 a. C., i se situaven a les vores del barranc de la Valltorta. Allí trobem els primers exemples d'art rupestre llevantí, declarats Patrimoni de la Humanitat: les pintures de la cova de la Saltadora. A més, s'han localitzat restes de l'Edat del Bronze al Mas d'Abat. La rica història del terme es veu també reflectida en els poblats ibèrics descoberts a la Moreria, a pocs metres del nucli urbà. En època romana, la via Augusta travessava les Coves; pels voltants se n'han trobat restes a les Fontanelles i un relleu funerari als Tossalets. Amb l'arribada de Jaume I l'agost de 1233 va acabar l'ocupació musulmana, i el municipi de les Coves de Vinromà, en aquella època d'*Avinromà*, va passar primer a mans de la família Alagó, posteriorment a l'Orde del Temple i, finalment, Jaume II va fer la cessió definitiva en benefici de l'Orde de Montesa, sota la qual el municipi romandrà fins a l'arribada de la desamortització l'any 1836.

Antigament hi havia nuclis de població disseminats arreu del terme municipal, com ara el mas d'en Ramona, la Mosquera o la Torre d'Ebrí. Durant l'últim terç del segle XX la població va anar traslladant-se cap al nucli urbà, i les escoles i les xicotetes indústries repartides pel conjunt del terme van anar desapareixent.

La primera mitat del segle XX suposa per a les Coves de Vinromà l'etapa més esplendorosa o, almenys, la de major nombre de població i més possibilitats econòmiques. A principis de la dècada dels vint, la població va superar els 4.500 habitants, gràcies a l'agricultura i a indústries com la dels adobs minerals, la teuleria o la confecció de sabó. La duresa de la postguerra a la zona va marcar el declivi de la població, que a partir dels anys quaranta patix l'emigració cap a ciutats com Castelló de la Plana, València o Barcelona. L'any 2020 les Coves de Vinromà té 1.823 habitants, i s'ha pogut parar el degoteig continu de pèrdua de població gràcies a les diferents indústries ramaderes, així com a l'adaptació a noves fórmules econòmiques com el turisme rural i esportiu o les energies renovables.

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Bosc d'en Llobres
Cara-sol de la Llosa
Cingle de la Mirona
Cingles de la Garrofera
Clot de Fermí
Coll de Boix
Coll de la Moleta
Coll de Palmera
Coll de Xampaines
Coll dels Boirins
Collet de la Retora
Collet de les Covaxelles
Collet de les Vaqueres
Collet de Milià
Collet de Pedra Seca
Collet del Mas de les Monges
Costerà dels Rufinos
Costereta del Pelat
Cova de Joana
Cova de la Rabosa
Cova de la Saltadora
Cova de Paquito
Cova de Pipa
Cova de Quitèria
Cova del Flare
Cova del Taruc
Cova del Xiquet
Coves de les Truges
Coveta de la Truja
Covetes de Lino
els Tossalets
Fondo de Marín
l'Arguilanda
la Moreria
les Covetes
les Talaies d'Alcalà
Lloma de la Pedrera
Llomes de Mala Punta
lo Buscarró
lo Castell
lo Tossal
Muntanya de Magín
Muntanya dels Murs
Ombria de les Vaqueres
Ombria del Cascallar
Ombria del Mal Pas
Ombria del Taonero
Penyes Roges
Pinar Fosc
Pla de l'Hostal
Pla de l'Ordi
Pla de la Fornera
Pla de les Mançanelles
Pla de Miravet
Pla del Mas de Moliner
Pla del Moro
Pla dels Coeters
Pla dels Foguerals
Puntal Blanc
Puntal Pardo
Racó de Matutano
Roca Blanca
Roca de les Moixetes
Roca del Vent
Roca Parda
Roca Roja
Roca Tombada
Roca Travessera
Roques de Rito
Sargallars de Pasqual
Serra d'en Galceran
Serra de Cabrera

Serra de Cassola
Serra de la Valldàngel
Tossal d'en Boix

Tossal de Catapí
Tossal del Moro

Hidrografia natural

Barranc d'Alecos
Barranc de Barrina
Barranc de Benet
Barranc de Boira
Barranc de Borrell
Barranc de Bunyol
Barranc de Carbó
Barranc de Carreró
Barranc de Codina
Barranc de l'Esperó
Barranc de l'Ullastrar
Barranc de la Balança
Barranc de la Coloma
Barranc de la Costa del Vent
Barranc de la Coveta
de la Truja
Barranc de la Garrofera
Barranc de la Mallada
Barranc de la Pedrallarga
Barranc de la Pena-roja
Barranc de la Pixota
Barranc de la Rabosa
Barranc de la Rabosera
Barranc de la Valltorta
Barranc de les Codines
Barranc de les Rompudes
Barranc de les Voltes
Barranc de Palanques
Barranc de Pataco
Barranc de Pere
Barranc de Tisto
Barranc del Bassot

Barranc del Batle
Barranc del Bosc
Barranc del Bovalar
Barranc del Cocó del Sapo
Barranc del Degollador
Barranc del Gallo
(o del Montull)
Barranc del Llentisclar
Barranc del Mas d'Ametla
Barranc del Mas d'en Romeu
Barranc del Mas Vell
Barranc del Toll de la Caldera
Barranc dels Forats
Barranc dels Polseguers
Barranc Fondo
Barranquet d'en Vera
Barranquet de Nelo el Cegato
Brolladors de Palanques
Cocó del Sastre
Font de Boira
Font de Company
Font de la Rabosa
Font de Malagana
Font del Gat
Font del Mas de Moliner
la Timbassa
Rambla de la Valldàngel
Rambleta de Seguer
Riu de les Coves
(o de Sant Miquel)
Riu de Vilanova
Toll del Matà

Hidrografia artificial

Assut de Borrell	Molí de la Troneta
Assut del Molí del Batle	Molí del Consell
Bassa de la Llosa	Pou de Cània
Bassa del Mas d'Eixarca	Pou de la Punta
Bassa dels Forats	Pou del Mas d'en Rieres
Bassa dels Fornassos	Povet dels Rosses
Basseta de l'Anoguer	Povets de la Vaquera
Cisterna del Mas d'Abat	Sénia de Foro
Cisterna del Mas del Collet	Sénia de Fuster
Molí d'en Civit	Sénia de Sarrompo
Molí de l'Om	Sénia del Cerro
Molí de la Cava	Sénia del Gord
Molí de la Maria	Sénia del Mas d'en Groc
Molí de la Punta	Sénia del Reino
Molí de la Roca	Séquia dels Molins

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Casa de Boira	Caseta de Solsona
Casa de Mateu	Caseta de Topí
Casella dels Murs	Caseta de Valls
Caseta d'Amadeu de Paca	Caseta del Bolcador
Caseta de Batiste	Caseta del Cerro
Caseta de Caliu	Caseta del Sarrompo
Caseta de Cap Blanc	Caseta dels Orenços
Caseta de Carassero	Caseta dels Sépios
Caseta de Castell	Casetes de Paco
Caseta de Cecili	Corral d'Adrià
Caseta de Centet de la Rulla	Corral de Centenera
Caseta de Colau	Corral de Foro
Caseta de Forés	Corral de Jupa
Caseta de Gassulla	Corral de l'Esclafidor
Caseta de Granell	Corral de l'Escorpió
Caseta de la Mestra	Corral de la Garrofera
Caseta de lo Trull	Corral de la Mallada
Caseta de Pere	Corral de la Rabosa
Caseta de Ripo	Corral de Parrús

Corral de Pere
Corral de Sabata
Corral de Vilaplana
Corral del Batle
Corral del Carnisser
Corral del Llobero
Corral del Mas d'en Godes
Corral del Mas Vell
Corral del Menut
Corral del Sou
Corral dels Foguerals
el Molinet
el Moreral
el Pla de la Mata
el Povàs
el Trull
els Perxets
l'Arenal
la Cagueta
la Carassa
la Caseta
la Coloma
la Gironeta
la Juliana
la Mata
la Mosquera
la Mosquera de Sant Josep
la Vaquera de Baix
la Vaquera de Dalt
les Coves de Vinromà
les Refoies de Dalt
les Xosses
Mas d'Abat
Mas d'Albert
Mas d'Ametla
Mas d'Anaclet
Mas d'Eixarca
Mas d'en Godes
Mas d'en Groc
Mas d'en Ramona
Mas d'en Rieres

Mas d'en Romeu
Mas d'en Torres
Mas d'Hilari
Mas de Batiste Riure
Mas de Benet
Mas de Boira
Mas de Bosseta
Mas de Botafocs
Mas de Bunyol
Mas de Cabossa
Mas de Cambrils
Mas de Carreró de Baix
Mas de Carreró de Dalt
Mas de Carruano
Mas de Cento Riure
Mas de Coca
Mas de Ditot
Mas de Fermí
Mas de Gallo
Mas de Ganxo
Mas de Garcia
Mas de Juliano
Mas de l'Aljub
Mas de l'Hereu
Mas de l'Hostalet
Mas de la Bassa
Mas de la Canterera
Mas de la Castilla
Mas de la Catinenca
Mas de la Lloma
Mas de la Menescala
Mas de la Patacudà
Mas de la Pena-Roja
Mas de la Punta
Mas de la Roja
Mas de la Sabatera
Mas de la Senyora
Mas de la Taleca
Mas de la Trulletera
Mas de les Monges
Mas de Maldo

Mas de Manolito
Mas de Marín
Mas de Matxaca
Mas de Miquel
Mas de Moliner
Mas de Nadal
Mas de Nàsio
Mas de Navarro
Mas de Nel
Mas de Panxeta
Mas de Pasqualet
Mas de Patequilla
Mas de Patró
Mas de Pedra Seca
Mas de Perdigó
Mas de Peret
Mas de Robert
Mas de Sales
Mas de Savoia
Mas de Sella
Mas de Serafí
Mas de Socorro
Mas de Soquets
Mas de Tanàsio
Mas de Tarragó
Mas de Tarró
Mas de Tarró de Dalt
Mas de Tomàs Riure

Mas de Tute
Mas de Vilaplana
Mas del Bessó
Mas del Centener
Mas del Cingle
Mas del Coeter
Mas del Coixo
Mas del Coll
Mas del Collet
Mas del Collet de la Rulla
Mas del Fariner
Mas del Fus
Mas del Matà
Mas del Pequenyó
Mas del Petit
Mas del Pi
Mas del Racó de l'Abellar
Mas del Ranco
Mas del Ratllat
Mas del Tirijà
Mas del Tonto
Mas del Tossal Gros
Mas dels Arcs
Mas dels Calduch
Mas Nou
Mas Roig
Torre d'Ebrí
Venta de la Figuera

Altres llocs d'interés

Carrasca del Centeno
Cova Gran del Puntal
Creu Blanca
el Calvari
els Llavadors
Ermita de Sant Vicent
Granja de Constantí
Granja de Julianet
Granja de la Pastora
Granja de Paca

Hostal de Gàbia
Hostal de Titol
Hostal del Blanco
la Totxera
Molí Conill
Molí de Trencafaves
Molló de Coca
Molló de l'Escolà
Molló del Sanxo
Venta de Doro

PARTIDES, PARATGES I VIES DE COMUNICACIÓ

Partides i paratges

Bancal Blanc	el Molló de l'Escolà
Bancal Gran del Matà	el Moreral
Belladona	el Palillo
Canemares	el Perdigó
Cantallops	el Pla d'en Bot
Coca	el Pla de Sant Vicent
el Bosc	el Pou de l'Hort
el Bovalar	el Rajolar
el Busseral	el Romiguer
el Bustal	el Sanxo
el Cingle	el Terbolillo
el Collet	el Tossal del Moro
el Colomer	el Tossal Gros
el Coranter	el Troncàs
el Corral de la Boixa	els Baixers
el Corral de Sabata	els Domenges
el Corral del Moreno	els Fondos de Marín
el Fornàs	els Forats
el Frontó	els Horts
el Garroferal	els Murs
el Llentisclar	els Quericons
el Mal Pas	els Racons
el Mas d'en Godes	els Rasos
el Mas d'en Roig	els Sesters
el Mas de Benet	els Tancats
el Mas de Boira	els Terrers Rojos
el Mas de Bosch	els Tossalets
el Mas de Bosseta	els Tres Cantons
el Mas de Carbó	els Tres Ponts
el Mas de Moliner	Figueral del Mas d'Albert
el Mas del Centener	Finca de Bartolo
el Mas del Fariner	Finca de Caque
el Mas del Tirijà	Fredat
el Mas Vell	Hort de la Perera
el Molí de Vaquer	Horts del Molí de la Roca
el Molí del Coll	l'Algepsar
el Molinet	l'Aljub

l'Assut
l'Esclafidor
l'Escorpier
l'Hostalet
l'Illa
l'Oriol
la Balaguera
la Bassa Blanca
la Cabaneta
la Cagueta
la Calderona
la Canterera
la Clapissa
la Coroneta
la Foia
la Font de la Figuera
la Garrofera
la Garrotxa
la Gavella
la Juliana
la Lloma
la Llosa
la Mallada Alta
la Mallada Plana
la Mata
la Mirona
la Mosquera
la Noguera
la Peixera
la Pena-roja
la Pixota
la Planeta
la Pujadeta del Trestallador
la Punta
la Rabosa

la Revolta Fonda
la Selleta
la Solsida
la Vaquera
les Bassetes
les Cometes
les Covetes
les Foies
les Fontanelles
les Guasques
les Llobateres
les Marrades
les Matasses
les Miravetes
les Ombries
les Palanques
les Parades
les Pitrades
les Planetes
les Rompudes
les Roques
les Sorts
les Talades
lo Camp de Morella
lo Muro Vell
lo Pla del Bou
Miramar
Partida de Baix
Pedra Seca
Quatre Camins
Racó de l'Abellar
Racó del Mosco
Saonés
Vilaplana

Vies de comunicació

Assagador del Coll
de la Palmera
Camí de Benet

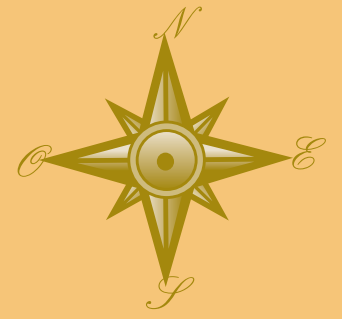
Camí de la Coloma
Camí de les Foies
Camí de les Fontanelles

Camí de Torreblanca
a les Coves de Vinromà
Camí del Bustal
Camí del Corral de Vilaplana
Camí del Mas d'en Godes
Camí del Mas d'Albert
Camí del Mas d'en Rieres
Camí del Mas de la Senyora
Camí del Mas de Moliner
Camí del Mas dels Arcs

Camí del Mas dels Calduch
Camí del Mas Vell
Camí dels Forats
Camí dels Romans
(o Via Augusta)
Carretera d'Albocàsser
Carretera d'Albocàsser
a la Torre
Carretera d'Alcalà de Xivert
Carretera de Tírig

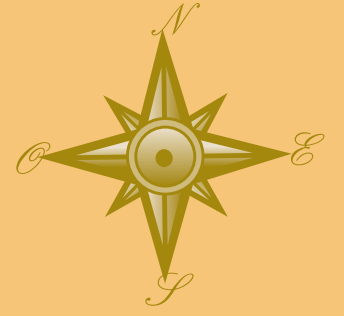
Elements físics

0 400 800 1.600 2.400 3.200 4.000 Metres

Presència humana

TERME DE TÍRIG

TERME DE LA SALZADELLA

TERME D'ALBOCÀSSER

TERME D'ALCALÀ DE XIVERT

TERME DE LA SERRATELLA

TERME DE VILANOVA D'ALCOLEA

TERME DE LA SERRA D'EN GALCERAN

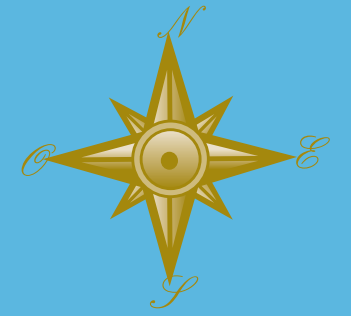

La Plana Alta

MAR MEDITERRANI

ILLES COLUMBRETES

